

**ОБ’ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 263 КК УКРАЇНИ:
ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ**

Пороло Миколай Миколайович

*аспірант кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Інститут економіки та права Класичного приватного університету
(м. Запоріжжя)*

Науковий керівник: Абакумова Юлія Вікторівна

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)*

Вчинення злочину передбачений ст. 263 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», полягає у носінні, зберіганні, придбанні, передачі чи збуту вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу [1].

Аналізуючи інформацію яка оприлюднюється представниками правоохоронних органів та повідомлення, які містяться в засобах масової інформації, можна зробити висновок, що спостерігається динаміка до збільшення випадків використання вогнепальної зброї. Важливе питання, яке виникає в практиці органів досудового розслідування та суддів є правильна кваліфікація таких злочинних дій.

Згідно зі ст. 2 КК України єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом [1]. Всі основні елементи будь якого правопорушення є невід’ємними. Такими елементами, у теорії кримінального права визнаються: 1) об’єкт; 2) об’єктивна сторона; 3) суб’єкт; 4) суб’єктивна сторона [2]. Тобто одним із основних елементів складу кримінального правопорушення є об’єктивна сторона. Належне встановлення ознак об’єктивної сторони складу кримінального правопорушення – це обов’язкова передумова кримінальної відповідальності винного. Це один із основних критеріїв при оцінці цілей та намірів особи, яка притягується до кримінальної відповідальності, оскільки об’єктивна сторона є зовнішнім проявом психічного ставлення винного до

чиненого діяння. Без встановлення ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення питання про наявність його складу не виникає.

Виходячи з аналізу диспозиції ст. 263 КК України, об'єктивна сторона даного злочину може бути реалізована шляхом вчинення наступних альтернативних суспільно небезпечних діянь щодо вказаних у ч. 1 ст. 263 предметів кримінального правопорушення: 1) носіння; 2) зберігання; 3) придбання; 4) передача; 5) збут.

До 2012 року вчинення такого злочину, відповідно до ст. 263 КК України, з об'єктивної сторони виражалося у 1) придбанні; 2) носінні; 3) зберіганні; 4) виготовленні; 5) передачі; 6) ремонті; 7) збуті (вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв) [3]. Законом від № 5064-VI від 05.07.2012 р. було внесено зміни до КК України. Ст. 263 КК України було викладено у новій редакції, а також з'явилась нова стаття – 263-1 «Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв» [4].

З появою в КК України ст. 263-1 у правоохоронних органах та судах виникали складнощі щодо належної кваліфікацій та розмежуванні злочинів, відповідальність за які передбачено ст. 263 та 263-1 КК України. Серед форми прояву злочинних дій, які відносяться до об'єктивної сторони злочину передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України законодавець вказує: носіння, зберігання, придбання, збут чи передача вогнепальної зброї. Ознаками об'єктивної сторони складу злочину передбаченого ст. 263-1 є переробка, виготовлення чи ремонт, фальсифікація, видалення або заміна маркування вогнепальної зброї [5]. Водночас формами прояву злочинних дій які відносяться до об'єктивної сторони злочину передбаченого ч. 2 ст. 263 КК України є: носіння, виготовлення, ремонт або збут холодної зброї без передбаченого законом дозволу.

Під незаконним виготовленням треба розуміти відновлення втрачених властивостей чи переробку буд якого предмету внаслідок якої вони набувають ознак холодної зброї або створення предметів, що мають ознаки холодної зброї без відповідної ліцензії. Під збутом холодної зброї необхідно розуміти безповоротне відчуження предметів, які відносяться до холодної зброї в результаті вчинення буд якої незаконної угоди (оплатної чи безоплатної), а саме: дарування, обмін, продаж, тощо. Під носінням холодної зброї слід розуміти перенесення в руках, в одязі, сумці, а також перевезення в транспортному засобі та ін. [6]. До ремонту холодної зброї відноситься відновлення властивостей

зброї шляхом усунення поломок, дефектів, заміни непридатних частин і механізмів з метою повернення предмету до використання за цільовим призначенням [7]. При цьому необхідно звернути увагу, що не передбачено кримінальної відповідальності за зберігання холодної зброї.

Відповідно ж до ч. 3 ст. 263 КК України не підлягає притягнення до кримінальної відповідальності особа, яка добровільно здала зброю органам влади.

Однією з проблем, яка значно ускладнює кваліфікацію злочинів, відповідальність за які передбачено статтями 263 та 263-1 КК України, є те, що в Україні до теперішнього часу відсутній закон «Про зброю». В умовах відсутності спеціалізованого закону, в якому мають бути відображені всі обставини та нюанси для законного обігу зброї в державі, поки що ця функція виконується відомчими документами та інструкціями. Так в постанові Верховного суду України у справі № 127/27182/15-к від 31.05.2018 р. зазначено, що порушення нормативних актів, які регулюють правовідносини в сфері обігу зброї, утворює об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ст. 263 КК України [8].

На даний час, у процесі прийняття рішення щодо законності дій, в сфері обігу зброї, необхідно керуватися наступними нормативно правовими актами:

1. «Положенням про дозвільну систему», яке затверджено Постановою Кабінету міністрів України від 12.10.1992 року № 576 (зі змінами від 10.05.2022 р.).

2. Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 № 622 (№495 від 15.08.2022 р.).

Фактично, України – єдина держава в Європі в якій не вирішено питання законного обігу вогнепальної та холодної зброї. Реалії сьогодення вимагають прийняття закону «Про зброю» з чітким розмежуванням за категоріями вогнепальної та холодної зброї, порядку придбання та умов зберігання для адаптації обігу зброї у сучасних реаліях.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9>
2. Савченко А. В. Склад злочину: проблеми визначення конструктивних елементів та ознак. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. С. 261–263.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка ; 9-те вид., переробл. та допов. Київ : Юридична думка. 2012. 1315 с.
4. Про внесення змін до кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та вибухонебезпечними матеріалами. Закон України від 05.07.2012 року № 5064-VI. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T125064?an=1>
5. Книженко О. Кваліфікація злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, бойових припасів чи вибухових речовин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 70–74.
6. Кобилянський О. Л., Холодна зброя: аспекти декриміналізації. 2017. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/3605/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%20%D0%9B%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.pdf>
7. Кофанова О. С. Особливості правового статусу використання холодної зброї. 2017. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/3613/1/%D0%9A%D0%BE%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%20%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0.pdf>
8. Постанова Верховного суду України у справі № 127/27182/15-к від 31.05.2018 року. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/74475834>